

λιθοξόος

Κυριακή, 8 Ιουνίου 2014

3:51 μμ

Σημασία

Τεχνίτης που επεξεργάζεται την πέτρα ή το μαρμαρο για να φτιαξει δομικά υλικά.

Ετυμολογία

Λίθος και ξεω. Αυτός που ξυνει την πέτρα.

Αν ξυνει κάτι άλλο λεγεται αργομισθος.

Συνωνυμα

Ανδριαντοποιός

Ο Αριστοτελης στα Ηθικα Νικομαχει α: Φειδιαν λιθουργόν σοφόν καί Πολύκλειτον άνδριαντοποιόν, έ

Γλύπτης

Καλλιτεχνης λιθοξοος.

Ερμόγλυφος

και ερμογλυφης ο κατασκευαστης ερμων.

Ερμή :στηλη με την κεφαλή του Ερμού.

Οι "Ερμαί" είναι λίθινα αγαλμάτια λατρείας του Ερμή ("Ερμαί Ερμού", γαλλ. Hermhermes, γερμ. Hermeshermen) και άλλων θεοτήτων, τα οποία ήταν ευρύτερα διαδεδομένα σ' όλη την αρχαία Ελλάδα, αποτελούνταν από κεφαλή και αντί για κορμό, ενώνονταν με τετράπλευρη λίθινη στήλη. Οι Ερμές χρησίμευαν εκτός των θρησκευτικών σκοπών και για ποικίλες πρακτικές ανάγκες, όπως η σταδιομέτρηση των οδών της υπαίθρου, ο χωρισμός των αγροτικών ιδιοκτησιών κ.ά.

Ερμαί (οι) | αρχ. | οι ερμαϊκές στήλες (βλ. λ. ερμαϊκός).

ερμαϊκός, -ή, -ό |μτγν.) 1. αυτός που σχετίζεται με τον Ερμή: - κεφαλή ι χαρακτηριστικά

2. ερμαϊκή στήλη (στην αρχαιότητα) τετράπλευρη στήλη με λαξευμένη πάνω της

γενειοφόρο κεφαλή του θεού Ερμή. που χρησίμευε ως οδοδείκτης.171

Πβλ. Λουκιανου Περι του ενυπνίου

παρῆν γὰρ ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος, ἄριστος ἑρμόγλυφος εἶναι δοκῶν [καὶ λιθοζῶος ἐν τοῖς μάλιστα εὐδοκίμοις] --

ἐγὼ, φίλε παῖ, Ἑρμογλυφικὴ τέχνη εἰμὶ, ἣν χθὲς ἤρξω μαθάνειν, οἰκεία τέ σοι καὶ συγγενῆς οἴκοθεν· ὃ τε γὰρ πάππος σου -εἰπούσα τοῦνομα τοῦ μητροπάτορος- λιθοζῶος ἦν καὶ τὸ θεῖω ἀμφοτέρω καὶ μάλα εὐδοκιμεῖτον δι' ἡμᾶς.

Πιθανοτατα οι ιδιοι τεχνίτηςκατασκευαζαν τις ακάνθεις, τα ακρωτηρια , τα ανθεμια, τα κυμματια, τις σκοτιες, των ΠΙΘΑΝΟΤΤΑ ΟΙ ΙΔΙΟΙ ΤΕΧΝΙΤΕΣ

Λιθουργος

Γλύπτης λίθου βλ. [Ανδριαντοποιός](#)

Μαρμαράς

Για απλες μη καλλιτεχνικες κατασκευες.

Μαστορας

Πετροπελεκητης, πελεκανος πχ. Οι Λαγκαδινοι μαστόροι και γενικότερα τεχνίτης πβλ φρ.

Εχω μαστορους και το σπιτι είναι ανω κατω. Επι κεφαλής του συνεργείου μαστόρων είναι ο πρωτομαστορας. Οι μαστοροι ηταν ελευθεροι επαγγελματις. Δεν ηταν δηλαδη δουλπορικοι ενός φεουδαρχοη. Ηταν ομως μελη συντεχνιων που αργότερα απετελεσαν

τους ελευθερους τεκτονες ή μασωνους (free masons).

Πελεκάνος

Από το πελεκυς και το ρημα πελεκώ

Πετροπελεκητής

Πελεκάνος για πετρα

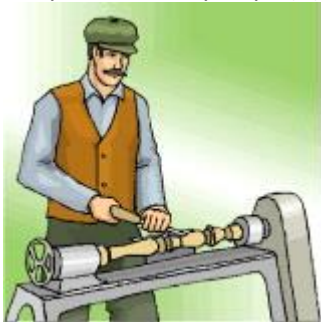

Ξυλογλυπτης ή Ταλιαδόρος ή ταλιαδούρος

Με την χρήση σκαρπελου και ξυλοσφυρου. Δικοσμηι επιπλα και τεμπλα εκκλησιων.

Τορναδορος

Για γλυπτα εκ περιστροφης σε τονρο.(συνηθως σε ξυλο και σ πανιοτερα σε μαρμαρο)

Εγκυκλοπαιδικα

Επι αιωνες η πετρα ηταν το ισχυροτερο και πιο διαδεδιμενο υλικο τοιχοποιιας και αλλων κατασκευων. Είναι πολύ λιγα πραγματα που μπορει να κατασκευαση χανεις με αυτουσια πετρα χωρς καποια επεξεργασια. Από τα κυκλωπεια τειχη μεχρι τα περιτεχνα σκαλισματα μαρμαρου των Εκκλησιων, η πετρα περνούσε από πολλα σταδια επεξεργασιας.

Κάθε τι απελεκητο είναι χονδροειδες και αχρηστο πχ. Ως ξυλο **απελεκητο** παρομοιάζεται ο αμαθης ανθρωπος, από δε πλευρας οικοδομικων παρομοιωσεων ονομαζεται **ντουβάρη** ή **τουβλο** ή (νεωτ) είναι **σκράπας** ή **στόκος** ή για τα **μπάζα**.

Το πρώτο σκαλισμα σε πετρα με πρακτικη σημασια ηταν η γραφη. Οι μαρμαργλυφαι εγραφαν σε πετρες επιτυμβια, υμνους, νομους. Σε πετρα εφερε γραμμενες ο Μωυσης τις 10 εντολες.

Σημερα ακομα η γραφη πανω σε μαρμαρο γινεται στις ταφοπετρες και σε καποιες ταμπελες σε πολυκατικιες : "εδω εζησε ο Καναρης", το σπιτι, στην οδο κυψλελης ,το κατεδαφισανε αλλα την πλακα την εβαλε η πατρις, ευγνωμωνουσα. Το σπιτι του μακαριτη Καναρη στην Ερετρια γλυτωσε αποτην ευγνωμοσύνη της πατριδας και τους εκσκαφεις των εργολαβων της αντιπαροχης.

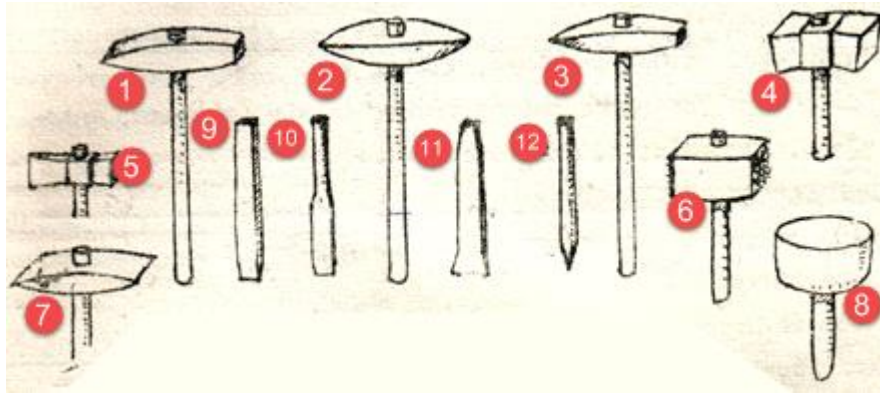
Οι μαρμαραδες ειχαν τα εργαστηρια τους κοντα στις φυλακες Αβερωφ (σημερα Αρειος Παγος) στη λεοφωρο Αλεξανδρας. Τα εργαστηρια τους εφτειαχναν δομικα υλικα μαρμαρα για πεζουλια, για τραπεζια καφενειων, και νεροχύτες. Οι μαρμαραδες που καταφεραν να επιζησουν είναι διπλα στα νεκροταφεια, φτειχανουν ταφοπλακες και σαν δευτερη απασχοληση γινονται τυμβωρυχοι. Η γλυπτικη αν και εδωσε μοναδικα δειγματα τεχνης κατά την αρχαιοτητα, εσβυσε κατά από τα σκοταδια των παπαδων του ενδοξου μας βυζαντινισμού. Εκας τα ειδωλα! Λες και το ειδωλο πρέπει να είναι τρισδιαστατο. Το ειδωλο δυο διαστασεων που λατρευεται, που δημιουργει ουρες κατοχικου στυλ για προσκηνυμα (βλ. Αξιον εστιν , Μεγαλοχαρη, κλπ) δεν μετραει ως ειδωλον . Οι σεπτοι ιερεις καθημερινως καταριωνται τους ασεβεις ετσι

Άλαλα τα χείλη των ασεβών,
των μη προσκυνούντων, την Εικόνα σου την σεπτήν,
την ιστορηθείσαν, υπό του Αποστόλου,
Λουκά ιερωτάτου, την Οδηγήτριαν.

Και ουτω οδηγηθηκε στο αποπασμα η γλυπτικη στην ελλαδα με λιγες φωτεινες εξαιρεσεις Τον Παυλο Προσαλέντη (ΚΕΡΚΥΡΑ) , το Ερμογουφειον των Αφων Μαλακατέ , το Γιαννουλη Χαλεπά(ΤΗΝΟΣ) ,και τους Λαζαρο Λαμερα και τον Μιχαλη Τομπρο επ εσχατων. Ακμασαν εκει που η θρησκευτικη καταπεση ηταν λιγοτερη. Η γλυπτικη δεν πληρωνεται. Αντιθετα οι καθολικοι δεν κυνηγησαν την γλυπτικη και εχουμε αριστουργηματα εχουν γεμισει τομους βιβλιογραφιας. Το νεκροταφειο του ΜΙΛΑΝΟΥ είναι μα αξιλογοτατη γλυπτοθηκη παρασαγγας ανωτερη του ημετερου Α Νεκροταφίου οπου επιδεικνυεται η πενια της γλυπτικης και η κοιμωμενη του Χαλεπα.

Η μεταφορα της πετρας

Συνεργα του λιθοξου

1. Μπικοῦνι
2. Κουσκούδα επων. Κουτσοудάκης
3. Σόκκος
4. Ματρακάς
5. Τσιπράκι επων. Τσιπρας
6. κόπινος
7. Θραπινα
8. Ξύλινος ματρακας
9. Καλέμι
10. Καλέμι
11. ντεσλιδικο
12. Βελόνι

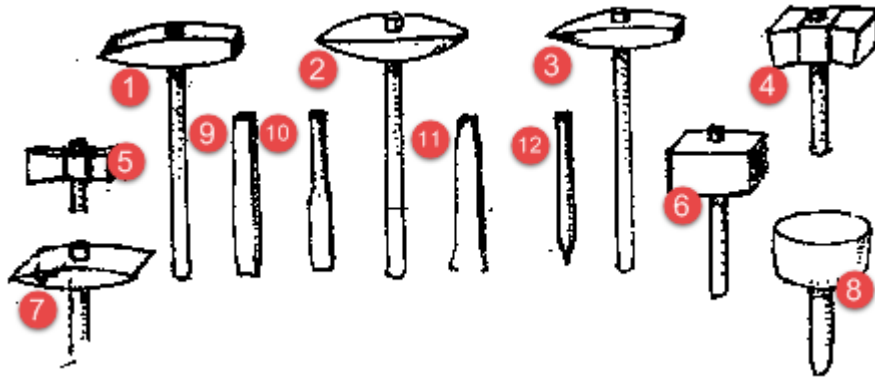

Κέστρα

1. σφυρί των λιθοξόνων το οποίο έχει το ένα άκρο οξύ και το άλλο οδοντωτό
2. ναυτ. σιδερένιο μακρύ κωνικό και αιχμηρό εργαλείο με το οποίο ανοίγονται τρύπες στα πανιά και στα δέρματα ή χαλαρώνονται τα έμβολα των σχοινιών, κν. γκαβίλια ή σουβλί
1. είδος σφυριού («κέστρα σιδηρά πλευρά και κατά ράχιν ήλαυνε παίων», Σοφ.)

2. καρφί που μπηγόταν για να στερεώσει τους τόνους των πολεμικών μηχανών, δηλ. τους ιμάντες που τής τέντωναν για να εκσφεδονίσουν τα βλήματα
3. είδος περιζήτητου κατά την αρχαιότητα ψαριού, ή σφύραινα*
4. (κατά τον Ησύχ.) «άμυντήριοιον όπλοιο, σφύρα».

Τα εργαλεία του λιθοξοου

1. Μπικούνι
2. Κουσκούδα
3. Σόκκος
4. Ματρακάς
5. Τσιπράκι
6. Κόπανος
7. Θραπίνα
8. Τυπάς, ξυλόσφυρο
9. Καλέμι
10. καλέμι
11. Ντασλίδικο
12. Βελόνι

Το νεκροταφείο του Μιλανου

προιοντα των μαρμαραδων

Ο νεροχύτης

Η συμβολή της σχήνου μαρμαρικής εργασίας στο καρακίτσαριό.

Υποσημειώσεις

Ντουβάρι

Τοίχος

ντουβάρι (το) | ντουβαριού | -ιών|

1. (λαϊκ.) ο τοίχος; συνήθ. εξωτερικός; αδειασε το σπιτι και μείνανε μόνο τα ντουβάρια

2.(μτφ.) ο βλάκας, κυρ. αυτός που είναι ανεπίδεκτος μαθήσεως .

ΣΥΝ. στουρνάρι, τούβλο.

Από το τουρκ. duvar < περσ. divar «τοίχος»].171

(μτφ.) για άνθρωπο που δεν ξέρει αλλά και δεν μπορεί να μάθει τίποτε· κούτσουρο, τούβλο

Λεξικό της κοινής νεοελληνικής

Στα συνηθαστικά σπίτια τα ντουβαρια γινόντουσαν από τουβλα.

Μερικούς αιώνες πριν η πέτρα ήταν το κύριο δομικό υλικό. Ένα πετρίνο σπίτι είχε πολύ καλύτερη μόνωση και σταθερότητα. Οι πέτρες όμως έπρεπε να πελεγκθούν. Την δουλειά αυτή την έκανε ο πετροπελεκητής ή πελεκανός ή μαστοράς. Περιζήτητοι ήταν οι Λαγκαδινοί μαστόροι

(απ τα Λαγκαδία της Γορτυνίας) που εχτιζαν αριστουρηματα.

πβλ. Πονεμενο τραγουδι του Ποντου Τσάμπασιν

Έκαεν και το Τσάμπασιν
Και επέμναν τα **τουβάρεα**
Και έρουξεν σο γουρτάρεμαν
Το Ορτους τα παλληκάρεα

Καηκε και το τσαμπασι
κι απομειναν τα ντουβαρια
Ριξαν στα μαρτύρια τα
παλληκαρια των Κωτυωρων

έκαεν κι εμανιεν
Τ' Ορτους το Παρχαρ
εκεί τιδέν και επέμνεν
Μονάχον σαχτάρ!

Καηκε και κατασταφηκε
το πραστειο του Ορντου
εκει δεν εμεινε τιποτε
μοναχα σταχτη.

Το Τσαμπασιν προαστειο του Ορντου
του Ποντου των αρχ. Κωτυώρων

Σκράπας

ο [(συνήθως για μαθητή ή σπουδαστή) αυτός που είναι τελείως ακατάρτιστος σε κάποιο γνωστικό τομέα ή που δυσκολεύεται να μάθει: Είναι ΣΚΡΑΠΑΣ στα μαθηματικά.

[Από το αγγλ. **scrap** `ελάχιστο ή άχρηστο κομματάκι' -ας]

Τούβλο

Η αρχαία πλίνθος, μόν πλίνθρα ή πλινθί δομικό υλικό από ψημένη ή ωμή λάσπη, συνήθως από αργίλο.

Κατά τον Μπαμπινιώτη

Από το < μεσν. τουβλον < τούβουλον < μγν. λατ. tubulus, υποκ. του λατ. tubus «σωλήνας», αγν. ετύμου. Όμως το τουβλο δεν είναι σωλήνας κ. καθηγητά!

LA later πο το Ελληνικό επιθ. πλατύς (LSJ)

IT mattone

ΑΓ adobe, brick και ο ανοητός blockhead

ΓΑ brique (συνώνυμα : briquette, chantignole, tomette, parpaing, aggloméré)

ΤΟ tuğla από το τουγλα και το ελληνικό τουβλο

Οι τουρκοί το ετυμολογούν λογικότερον από τον κ. καθηγητή: Το τουρκικό [tuğla](#) από το Ελληνικό τούγλα από το Λατινικό tegula < πλακάκι, κεραμίδι, τουβλο < Lat tego tegere, < Ελλ. ρ. στέγω:καλύπτω > στέγη, στεγανός, υποστεγον.

Πιθανοτάτα στην τουρκοκρατία το τουρκικό τουγλα να επιζούσε στην καθημερινή ομιλία. Θεωτήθηκε ότι η τουγλα ήταν τα τουγλα (πλινθ. ουδετερού) ή τα τουβλα οπότε ένα ήταν το τουβλο. πβλ. Σουβλα, subula.

Εξ άλλου κατά την αρχαία ρήση το " πλινθοί τε και κεραμοί ατακτως ερριμένα" σημαίνει συσσωρευση αχρηστων ειδων.

Η κατασκευή των τουβλων είναι δουλειά του κεραμέως .βλ.λ.

στοκος